

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 2. jūnijā
(OR. fr)

9784/22

JAI 791
COPEN 223
JUSTCIV 82
COJUR 19
IPCR 61
RELEX 725

PIEZĪME

Sūtītājs: prezidentvalsts

Saņēmējs: Padome

Iepr. dok. Nr.: 9375/22

Temats: Tiesu iestāžu reakcija uz situāciju Ukrainā
– diskusiju dokuments

Pielikumā pievienots prezidentvalsts sagatavots diskusiju dokuments, gatavojoties Padomes (Tieslietas un iekšlietas) 2022. gada 9. jūnija sanāksmei.

Diskusiju dokuments

Tiesu iestāžu reakcija uz situāciju Ukrainā

Kopš sākās Krievijas Federācijas agresijas karš pret Ukrainu, Eiropas Savienība ir pilnībā mobilizējusies, lai nodrošinātu reakciju, kas atbilst šo apstākļu nopietnībai.

Jau 2022. gada 24. februārī Eiropadome visstingrākajā veidā nosodīja šo agresiju un aicināja ātri un konkrēti reaģēt ¹. Tādējādi, pamatojoties uz LES 29. pantu un LESD 215. pantu, tika pieņemti vairāki nozaru un individuālo ierobežojošo pasākumu kopumi, kuru mērķis it īpaši ir Krievijas un Baltkrievijas valstspiederīgo aktīvu iesaldēšana.

Tiesiskuma jomā cīņa pret nesodāmību ir kļuvusi par būtisku izaicinājumu, jo īpaši saistībā ar atkārtotiem apgalvojumiem par kara noziegumiem un noziegumiem pret cilvēci Ukrainas teritorijā. TI padomes 2022. gada 4. marta sanāsmē tieslietu ministri pauda bažas un solidaritāti ar Ukrainas tautu un vienojās ²:

- ka, ņemot vērā Krievijas darbību nopietnību, bija pamatoti neizskatīt Krievijas un Baltkrievijas lūgumus sadarboties krimināllietās, neskarot katra gadījuma izvērtējumu;
- par to, cik svarīgi ir pastiprināt cīņu pret nesodāmību par iespējamām kara noziegumiem un noziegumiem pret cilvēci, kas izdarīti šajā kontekstā, tādējādi atbalstot Starptautiskās Krimināltiesas (SKT) uzsākto izmeklēšanu un uzsverot *Eurojust* koordinējošās lomas nozīmi; un
- par nepieciešamību nodrošināt to ierobežojošo pasākumu efektivitāti, kas pieņemti pret Krievijas un Baltkrievijas fiziskajām un juridiskajām personām.

¹ [Eiropadomes 2022. gada 24. februāra secinājumi.](#)

² [TI padomes 2022. gada 4. marta paziņojums presei.](#)

Reaģējot uz šajā sakarā regulāri, tostarp *CATS* sanāksmē 2022. gada 5. maijā, paustajām vajadzībām, Padomes prezidentvalsts Francija ciešā sadarbībā ar Komisiju un Eiropas Ārējās darbības dienestu centās pēc iespējas efektīvāk koordinēt dalībvalstu rīcību, jo īpaši, nodrošinot raitu informācijas apmaiņu par tieslietu aspektiem saistībā ar situāciju Ukrainā ³ un kārtību finansiāla un operatīva atbalsta sniegšanai SKT. Svarīgs darbs tika veikts arī, lai koordinētu operatīvo atbalstu Ukrainas tiesu iestādēm, tostarp, nosūtot uz Ukrainu ekspertus saistībā ar Ukrainas tiesu iestāžu vadībā uzsāktām izmeklēšanām un Starptautiskās Krimināltiesas prokurora uzsāktu izmeklēšanu.

Turklāt gan valsts līmeņa tiesu iestādes, gan Padome un Komisija Eiropas līmenī ir veikušas daudzas darbības ⁴:

- Vairākās dalībvalstīs ir sāktas kriminālizmeklēšanas par iespējamiem noziegumiem, pamatojoties uz universālo jurisdikciju vai personisko jurisdikciju. 2022. gada 25. martā *Eurojust* aizgādībā cita starpā tika izveidota kopēja Polijas, Lietuvas un Ukrainas tiesu iestāžu izmeklēšanas grupa. Tās mērķis ir atvieglot informācijas un pierādījumu apmaiņu un atbalstīt Ukrainā pastrādātu starptautisku noziegumu kriminālizmeklēšanas. SKT prokurora birojs 2022. gada 25. aprīlī paziņoja par savu dalību šajā kopējā izmeklēšanas grupā. 2022. gada 30. maijā par savu dalību šajā kopējā izmeklēšanas grupā paziņoja Igaunijas, Latvijas un Slovākijas tiesu iestādes.
- Turklāt Padome grozīja pilnvarojumu ES padomdevējai misijai civilās drošības sektora reformai Ukrainā (*EUAM Ukraine*). Saskaņā ar grozītajām pilnvarām *EUAM Ukraine* sniegs atbalstu Ukrainas iestādēm arī nolūkā atvieglot izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības par visiem starptautiskajiem noziegumiem, kas pastrādāti saistībā ar neprovocēto un nepamatoto Krievijas militāro agresiju pret Ukrainu.

³ Tabulas WK 5667/22 un WK 5728/22, regulāri atjauninātas.

⁴ WK 5731/22 tabulā sniegts pārskats par darbībām Savienības līmenī.

- Šajā sakarā būtiska nozīme ir *Eurojust* kā dalībvalstu tiesu iestāžu koordinējošai struktūrai, jo īpaši tādēļ, ka *Eurojust* izmitina un nodrošina Genocīda apkarošanas tīkla sekretariātu un ir izveidojusi ciešas saiknes ar Ukrainu, klātesot Ukrainas sadarbības prokuroram. Šajā sakarā tika uzskatīts, ka ir būtiski dot *Eurojust* iespēju pilnībā pildīt šo svarīgo koordinēšanas uzdevumu, saglabājot un analizējot pierādījumus, lai atbalstītu dažādās uzsāktās izmeklēšanas. Tāpēc 2022. gada 25. aprīlī Eiropas Komisija pieņēma priekšlikumu Regulai, ar ko Regulu 2018/1727 groza attiecībā uz *Eurojust* veiktu pierādījumu vākšanu, saglabāšanu un analīzi saistībā ar genocīda, noziegumu pret cilvēci un kara noziegumu izmeklēšanu. Ņemot vērā priekšlikuma nozīmīgumu un pilnībā apspriežoties ar visām ieinteresētajām personām, tostarp ar Eiropas Parlamentu, prezidentvalsts ļoti ātri organizēja diskusijas, lai šo tekstu varētu pieņemt ļoti īsos termiņos saskaņā ar ārkārtas steidzamības procedūru; tādējādi regula ⁵ tika publicēta 2022. gada 31. maijā un stājās spēkā 2022. gada 1. jūnijā.
- Turklāt Eiropas Komisija ir izveidojusi *darba grupu "Freeze and Seize"*, lai nodrošinātu pret Krievijas un Baltkrievijas personām un vienībām vērsto ierobežojošo pasākumu koordinētu un efektīvu īstenošanu, tostarp turpmākus pasākumus tiesu iestāžu jomā. Šī vispārējā *darba grupa* pašlaik ir iedalīta trīs darba apakšgrupās: pirmā attiecas uz aktīvu iesaldēšanas ierobežojošiem pasākumiem, otrā attiecas uz kriminālizmeklēšanu un konfiskāciju un trešā – uz kopēja Eiropas fonda (turpmāk "*trasta fonds*") izveidi.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/838 (2022. gada 30. maijs), ar ko groza Regulu (ES) 2018/1727 attiecībā uz *Eurojust* veiktu tādu pierādījumu saglabāšanu, analīzi un uzglabāšanu, kas saistīti ar genocīdu, noziegumiem pret cilvēci, kara noziegumiem un saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem (OV L 148, 31.5.2022., 1.–5. lpp.).

Šajā kontekstā jautājums par noteikto ierobežojošo pasākumu efektivitāti it īpaši rodas, ņemot vērā šo pasākumu iespējamo apiešanu. Komisija 2022. gada 25. maijā pieņēma paketi, kurā bija ietverts priekšlikums direktīvai par Eiropas arsenāla stiprināšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanai un konfiscēšanai, priekšlikums paplašināt LESD 83. pantā ietverto "eironozieģumu" sarakstu, lai iekļautu tajā Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus, un ieteikums, kurā ietverti šīs jomas materiālo krimināltiesību iespējamās gaidāmās direktīvas pirmie elementi.

Eiropadome 30. un 31. maijā pauda gandarījumu par "dalībvalstu centieniem nodrošināt savos valsts tiesību aktos piemērotu konfiskācijas pasākumu noteikšanu un aicina Padomi ātri izskatīt neseno Komisijas priekšlikumu par krimināltiesiskiem pasākumiem ES sankciju pārkāpšanas gadījumā". Eiropadome arī paziņoja, ka tā "atbalsta to, lai saskaņā ar ES un starptautiskajām tiesībām aktīvi tiktu izskatītas vēl citas iespējas, tostarp iespējas, kuras paredz iesaldētos Krievijas aktīvus izmantot Ukrainas atjaunošanas atbalstam" ⁶.

- Situācija Ukrainā rada papildu jautājumus saistībā ar bērnu uzņemšanu. Pārvietoto nepilngadīgo, jo īpaši no ģimenēm nošķirtu nepilngadīgo, aizsardzībai pret visiem nelikumīgas adopcijas, nolaupīšanas vai izmantošanas riskiem ir vajadzīgs efektīvs juridisks aprūpes regulējums, ko pastiprina pastāvošā Eiropas un starptautiskā tiesu iestāžu sadarbība un kas garantē bērnu tiesības. Koordinēta un saskaņota dalībvalstu reakcija ir būtiska, lai nodrošinātu vienādu aizsardzības līmeni Eiropas tiesiskajā telpā. Šajā nolūkā *IPCR* darba grupā, Civiltiesību jautājumu darba grupā (Vispārējās lietas) un Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklā civillietās un komercietās ir sāktas diskusijas, jo īpaši, ņemot vērā Ukrainas 20 dalībvalstīm nosūtīto priekšlikumu par sadarbības memoranda parakstīšanu. Šis projekts ietver priekšlikumus par Ukrainas nepilngadīgo aprūpi, viņu pagaidu aizsardzību, sociālo aizsardzību un atgriešanos pēc bruņotā konflikta beigām, un daļa no tiem ir Savienības ekskluzīvā ārējā kompetencē.

⁶ [Eiropadomes 2022. gada 30. un 31. maija secinājumi.](#)

Šajā sakarā prezidentvalsts uzskata, ka papildus valstu reakcijai, kuras pamatā varētu būt Komisijas jau ierosinātās nostādnes, būtu jāparedz politiska reakcija Savienības līmenī.

Ņemot vērā minēto, Padome tiek aicināta atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- 1. Vai Jūs identificējat kādus citus koordinācijas pasākumus, nevis tos, ko īsteno prezidentvalsts, Komisija un Eiropas Ārējās darbības dienests, kuri būtu jāveic, lai nodrošinātu efektīvāku tiesu iestāžu reakciju uz pašreizējo situāciju Ukrainā? Jo īpaši, vai Jūs apstiprināt, ka prezidentvalstij sadarbībā ar Komisiju būtu jāparedz Savienības līmeņa politiska reakcija uz projektu sadarbības memorandam par pārvietotu nepilngadīgo aizsardzību?*
- 2. Eiropas Komisija 2022. gada 25. maijā ierosināja paplašināt LESD 83. pantā minēto noziedzības jomu sarakstu, iekļaujot tajā Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus; ņemot vērā ārkārtas situāciju un nepieciešamību nodrošināt Savienības sankciju efektivitāti, vai uzskatāt, ka ir nepieciešams paplašināt LESD 83. pantā iekļauto sarakstu un saskaņot nodarījumus un sankcijas?*
